

Sloboda vjeroispovijesti na radnom mjestu u EU

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

DE – Federalni ustavni sud

24. rujna 2003., 2 BvR 1436/02

27. siječnja 2015., 1 BvR 471/10, 1 BvR

1181/10

NL – Okružni sud u Rotterdamu,

21. siječnja 2014., ECLI:NL:RBROT:2014:2368

FR – Kasacijski sud (plenarna sjednica)

25. lipnja 2014., Presuda br. 612 (13-28.369)

Europski sud za ljudska prava (ESLJP)

15. siječnja 2013.

EWEIDA i drugi protiv UJEDINJENOG KRALJE

Zahtjevi : 48420/10, 59842/10, 51671/10, 6516/10

Direktiva 2000/78/EZ

o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri
zapošljavanju i obavljanju zanimanja

*Članak 1.: nema diskriminacije na temelju vjere ili
uvjerenja, invaliditeta, dobi ili spolnog opredjeljenja*

Sud EU-a

***Predmet C-157/15, G4S Secure Solutions NV
("Achbita")***

➤ ***Hof van Cassatie (Kasacijski sud), Belgija***

Predmet C-188/15, Bougnaoui i ADDH

➤ ***Hof van Cassatie (Kasacijski sud), Francuska***

14. ožujka 2017.

Direktiva 2000/78/EZ
o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje pri
zapošljavanju i obavljanju zanimanja

Predmet C-157/15, “Achbita” – Pitanje

Treba li članak 2. stavak 2. alineja (a)... tumačiti na način da zabrana vjernici muslimanske vjeroispovijesti da na radnom mjestu nosi pokrivalo za glavu ne predstavlja izravnu diskriminaciju kada poslodavčevo pravilo zabranjuje svim zaposlenicima isticanje vanjskih simbola političkih, filozofskih ili vjerskih uvjerenja na radnom mjestu?

Direktiva 2000/78/EZ

Članak 2. Pojam diskriminacije

2. (a) “izravna diskriminacija”

...kada se prema jednoj osobi postupa lošije nego prema drugoj osobi ili je došlo do takvog postupanja ili je moglo doći do takvog postupanja u sličnim situacijama...

(b) “neizravna diskriminacija”

...kada kakva naizgled neutralna odredba, mjerilo ili postupanje dovede u neravnopravan položaj osobe... u usporedbi s ostalim osobama, osim ako je ta odredba... objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su primjerena i nužna

Zaključci koje je donio AG Kokott
C- 157/15 « Achbita » 31. svibnja 2016.

- 1) *Nema izravne diskriminacije* ako je zabrana nošenja muslimanskog pokrivala za glavu utemeljena u općem pravilu trgovačkog društva kojim se zabranjuje vidljive političke, filozofske ili vjerske simbole na radnom mjestu, a ne na stereotipima ili predrasudama prema vjeroispovijesti(ma) ili vjerskim uvjerenjima općenito.

Zabrana *može činiti neizravnu diskriminaciju* u skladu s člankom 2. st. 2. b).

- 2) Takva diskriminacija *može biti opravdana* ako provodi politiku vjerske i ideološke neutralnosti unutar trgovačkog društva.

Mora se poštivati načelo proporcionalnosti uzimajući u obzir, npr.

- veličinu vjerskog simbola
- prirodu radnikove aktivnosti
- kontekst u kojemu se obavlja posao
- Nacionalni identitet države članice

C- 157/15 « *Achbita* » 14. ožujka 2017.

- *Pojam vjeroispovijesti obuhvaća 'forum internum' i 'forum externum'*
- *sporna je zabrana nošenja pokrivala za glavu na radnom mjestu na temelju unutarnjeg pravila poduzeća*
 - *dovodi li ono to različitog postupanja prema radnicima na temelju vjeroispovijesti?*
 - *neutralnost u odijevanju primjenjuje se na sve radnike*
- ***nema izravne diskriminacije***
u smislu članka 2. stavka 2. alineje a) Direktive 2000/78

C- 157/15 « *Achbita* » 14. ožujka 2017.

➔ ***Neizravna diskriminacija*** radnika na temelju njihove vjeroispovijesti?

Direktiva 2000/78 članak 2. stavak 2. alineja (b) “neizravna diskriminacija”

...kada kakva naizgled neutralna odredba, mjerilo ili postupanje dovede u neravnopravan položaj osobe

... u usporedbi s ostalim osobama, osim ako je ta odredba...

objektivno opravdana legitimnim ciljem, a sredstva za postizanje tog cilja su *primjerena* i *nužna*.

C- 157/15 « *Achbita* » 14. ožujka 2017.

➤ *Interno pravilo objektivno opravdana legitimnim ciljem?*

- *Politika političke, filozofske ili vjerske neutralnosti u odnosu s klijentima*
- *Članak 16. Povelje EU o temeljnim pravima: sloboda poduzetništva*
- *Presuda « Eweida » ECtHR*

Interno pravilo je primjereno ?

- *Politika neutralnosti dosljedna, sustavna, opća i nediferencirana*

Interno pravilo je ograničeno na ono što je nužno potrebno ?

- *Zabrana može obuhvaćati samo radnike koji su u interakciji s klijentima*
- *Sud koji je uputio zahtjev utvrđuje je li taj otkaz bio nužno potreban*

Direktiva 2000/78/EZ

o uspostavi općeg okvira za jednako postupanje
pri zapošljavanju i obavljanju zanimanja

Predmet C-188/15, *Bougnanoui and ADDH* - Pitanje

Mora li se članak 4. stavak 1. ... tumačiti na način da je želja klijenta IT konzulting tvrtke da više ne želi da IT usluge te tvrtke pruža zaposlenica, dizajnerica koja nosi muslimansko pokrivalo za glavu, bitan i odlučujući profesionalni zahtjev zbog prirode određenih profesionalnih aktivnosti ili konteksta u kojemu se iste provode?

Direktiva 2000/78/EZ

Članak 4. Uvjeti za obavljanje zanimanja

Različito postupanje koje se temelji na nekoj od značajki ...[vjeroispovijest] *ne predstavlja diskriminaciju* kada

→ zbog *prirode* određenih profesionalnih djelatnosti ili zbog *konteksta* u kojima se obavljaju

→ takva značajka predstavlja *stvarni i odlučujući uvjet za obavljanje određenog zanimanja*

→ ako je svrha *opravdana*, a

→ zahtjev *proporcionalan*

Zaključci izvedeni iz AG Sharpston

C- 188/15 Bougnaoui i ADDH 13. srpnja 2016.

- 1) Pravilo propisano pravilnikom o radu nekog poduzeća kojim se radnicima zabranjuje... nošenje vjerskih oznaka ili odjeće kada su u kontaktu s klijentima... uključuje **izravnu diskriminaciju** na temelju vjeroispovijesti ili uvjerenja, na koju se ne primjenjuje niti članak 4. stavak 1. niti druga odstupanja od zabrane izravne diskriminacije. To je a fortiori slučaj kada se predmetno pravilo primjenjuje na nošenje samo muslimanskog pokrivala za glavu.*
- 2) Neizravna diskriminacija... (npr. cjelokupni neutralni kodeks odijevanja) interesi poslodavčevog poslovanja predstavljaju opravdani cilj (nužnost proporcionalnosti).*

Zaključci iz AG Kokott
C- 157/15 Achbita

- *neizravna diskriminacija*
- *članak 4. stavak 1. se primjenjuje:*

Zabrana se može smatrati stvarnim, odlučujućim i opravdanim uvjetom za obavljanje određenog zanimanja.

Zaključci iz AG Sharpston
C- 188/15 Bougnaoui

- *izravna diskriminacija*
- *članak 4. stavak 1. se ne primjenjuje:*

Zabrana ne može biti stvarni i odlučujući uvjet za obavljanje određenog zanimanja.

C- 188/15 *Bougnaoui i ADDH* 14. ožujka 2017.

➔ pitanje *spremnosti poslodavca da u obzir uzme klijentovu želju da mu usluge više ne pruža radnica odjevena u muslimansko pokrivalo za glavu (ako interno pravilo poduzeća iz presude «Achbita»)*

- *u skladu s člankom 4. stavkom 1. države članice mogu propisati ...*
- *značaj članka 4. stavka 1.) u vrlo ograničenim okolnostima (uvodna izjava 23.)*
- *Koncept ‘stvarnog i odlučujućeg uvjeta za obavljanje određenog zanimanja’*

*uvjet koji je **objektivno uvjetovan** prirodom profesionalnih aktivnosti ili kontekstom u kojemu se iste obavljaju*

➔ ***subjektivna razmatranja nisu obuvaćena***

Ima toga još....

C-414/16, Egenberger
podnesen 27. lipnja 2016.

C-68/17, IR
podnesen 9. veljače 2017.

Bundesarbeitsgericht
Njemačka

Članak 4. stavak 2. Direktive 2000/78/EZ

Pravo na klerikalno samoodređenje u vezi zapošljavanja i zanimanja

C-93/17, Cresco Investigation

podnesen 13. travnja 2017. **Oberster Gerichtshof**, Austrija

Čl. 1. i 2. stavak 2. alineja a) – izravna diskriminacija, čl. 2. stavak 5. – zaštita prava i sloboda drugih ljudi, čl. 7. stavak 1. – pozitivne mjere Direktive 2000/78

čl. 21. – nediskriminacija, Povelja EU o temeljnim pravima

Direktiva 2000/78/EZ

Članak 4 Uvjeti za obavljanje zanimanja

1. [...]
2. Države članice mogu zadržati na snazi svoje nacionalno zakonodavstvo ... u skladu s kojom, kod profesionalnih djelatnosti *u crkvama i drugim javnim ili privatnim organizacijama čiji se sustav vrijednosti temelji na vjeri ili uvjerenju*, različito postupanje zbog vjere ili uvjerenja određene osobe *ne predstavlja diskriminaciju* u slučaju kada, zbog prirode tih djelatnosti ili okolnosti u kojima se obavljaju, vjera ili uvjerenje određene osobe predstavljaju stvarni, legitiman i *opravdan uvjet za obavljanje tog zanimanja, uzimajući u obzir sustav vrijednosti te organizacije*. Takvo se različito postupanje provodi uzimajući u obzir ustavne odredbe i načela država članica, kao i opća načela prava Zajednice te ne bi trebala služiti kao opravdanje za diskriminaciju na temelju nekog drugog razloga.

..., ova Direktiva *ne dovodi u pitanje pravo crkava i drugih javnih ili privatnih organizacija*, čiji se sustav vrijednosti temelji na vjeri ili uvjerenju i koje djeluju u skladu s nacionalnim ustavima i zakonima, *da od osoba koje zapošljavaju zahtijevaju rad u dobroj vjeri i odanost duhu te organizacije*.

Direktiva 2000/78/EZ

Članak 2. Pojam diskriminacije

1. - 4. [...]
5. Ova Direktiva *ne utječe na mjere* koje proizlaze iz nacionalnog zakonodavstva, a *koje su u demokratskom društvu potrebne* zbog očuvanja *javne sigurnosti*, održanja *javnog reda* i *prevencije kaznenih djela*, radi zaštite zdravlja te *zaštite prava i sloboda drugih ljudi*.

Direktiva 2000/78/EZ

Članak 7. Pozitivne mjere

- 1.** Kako bi se zajamčila potpuna jednakost u praksi, načelo jednakog postupanja ne sprječava države članice da zadrže ili donesu *posebne mjere za sprječavanje ili izjednačavanje neravnopravnog položaja povezanog s bilo kojim od temelja iz članka 1.*
- 2.** [...]